

'Flamenco puro' met Eric Vaarzon Morel, Raquela Ortega en vrienden

¡OLÉ Y VAMOS!

Met ¡Olé y vamos! wil ERIC VAARZON MORÈL terug naar een aantal basiselementen van de traditionele flamenco, zoals hij zich die uit zijn jonge jaren herinnert. Morèl: “De flamenco puro, de ware flamenco”, aldus de gitarist. “Dat is een zinderend muzikaal spektakel met danseres Raquela Ortega en Spaanse flamencoartiesten. Een energieke mix van dans, explosieve zapateados, hartstochtelijke zang en gitaarspel, opgezweept door vurige palmas!”

*Tekst: RENÉ SEGHERS
Foto's: PAULIEN HUIZINGA*

Een interview met Morèl

is eigenlijk overbodig. Wat de vragensteller betreft dan, want zodra de eerste vraag is gesteld begint hij een aanstekelijk interviewconcert. Als in een achtbaan raast hij door anderhalve eeuw flamenco-geschiedenis. Die geschiedenis blijkt verrassend jong: “Eigenlijk is flamenco pas in de tweede helft van de negentiende eeuw ontstaan, in grofweg Andalusië. Het werd al snel opgepikt door zarzuela-componisten die dan een beetje zoals het ballet in een Franse opera een flamenco-intermezzo met zang en dans in hun zarzuela's voegden. Dat populariseerde het genre enorm. Uiteindelijk werd het wereldberoemd via Manuel de Falla's *La vida breve* en *El amor brujo*.”

ANALFABEET

“Nog vóór de klassieke tak en vervolgens synchroon daarmee ontwikkelde zich de flamenco als een Zuid-Spaanse volksmuziek met sterke Moorse invloeden. Je hoort en ziet dat eigenlijk in alles terug. De dans en het voetenwerk hebben raakvlakken met de Oriëntaalse buikdanseressen, de broeierige sfeer ademt dorre grond en zoute kusten. Kampvuur. Toch weet geen mens waar flamenco echt vandaan komt. Volgens Wikipedia komt dat doordat deze cultuurvorm tot midden twintigste eeuw mondeling werd doorgegeven: tot

halverwege de twintigste eeuw waren veel Spanjaarden analfabeet en flamenco-artiesten vormden daarop geen uitzondering.” Morèl valt even stil en schiet dan in zijn bekende, aanstekelijke lach: “Tsjja, dat was voor mijn tijd. Als je dit eerder had gezegd, had ik mijn opa ernaar kunnen vragen. Maar nu is dat te laat. Maar dat Wikipedia-citaat geeft de pure ziel van flamenco als traditionele volkskunst toch ook wel mooi weer. Muzikaliteit, gevoel voor ritme, opwindend, daar hoeft niemand, ook vandaag de dag, per se voor te hebben gestudeerd. Dat komt toch uit het hart. Dat is ook wat mij er altijd zo in aangesproken heeft, muziek maken met je ziel.”

FLAMENCO-OPERA

Volgens Morèl werd flamenco in de jaren tachtig gestileerder en meer op techniek gericht, vooral in de dans en de gitaar. “Twee flamencoartiesten brachten een revolutie teweeg, Paco de Lucía op gitaar door zijn samenwerkingen met grote jazzartiesten als Chick Corea. En zanger Camarón de la Isla met het legendarische album *La Leyenda del Tiempo*. Die twee zijn mijn grootste voorbeelden geweest om mijn eigen weg te zoeken.”

Luisterend naar *La Leyenda del Tiempo* en *Entre dos Aguas* valt op dat flamenco al in 1979 in een soort jazzy virtuoos genre evolueert. Een andere benadering, waar de traditie en oorsprong wel nog in aanwezig is. De virtuositeit, de flair en het experiment is Morèl nooit uit de weg gegaan. Hij schreef zelfs een flamenco-opera over het leven van El Greco de Toledo, met onder anderen countertenor Maarten Engeltjes in de hoofdrol. Het is logisch dat een talent als Morèl door de decennia heen zijn eigen grenzen en die van het genre is blijven verleggen. We schrijven niet over zomaar een muzikant. Geboren in »

1961 ging hij als zestienjarige al bij Paco Peña op masterclass. Zijn samenwerkingen met trompettist Eric Vloeimans in crossover-projecten met jazz zijn inmiddels legendarisch. Maar nu is het tijd voor El Pili.

OMGEKEERD UITROEPTOKEN

El Pili is als dé flamencoheld uit de jaren vijftig alomtegenwoordig in de mp3-speler van uw respondent (Morèl: “Mp3-speler? Spotify? Nee hoor. Ik draai gewoon platen”). El Pili is flamenco zoals het door de traditie tot begin jaren vijftig is gekomen, toen vakanties nog niet bestonden en zeventig procent van de Europese bevolking nog niet kon lezen en schrijven. Een afgeragde gitaar, een stem waar Tom Waits en Bruce Springsteen jaloers op zijn, en dat alles met een emotionele directheid. Het is wel een beetje... weemoedig? Larmoyant? Morèl vaart los over de dominante mineur- en frygische toonsoorten maar ook de Zuid-Amerikaanse-Latin majeur toonsoorten en ritmes, zoals de Alegrías, een vrolijke dans uit Cádiz die ontstond nadat Columbus Zuid-Amerika had ontdekt en er honderden jaren lang driftig heen en weer gereisd werd onder het motto *ida y vuelta*: “De frygische toonsoort is vaak dominant, maar toch ook gek genoeg in een snelle 6/8-maat een opzweepend geheel. Je kunt er jezelf geweldig in kwijt. Ik bedoel niet alleen als gitarist. Flamenco is echt een groepsgebeuren. Het is gitaar met zang en dans, met explosieve zapateados, voetenwerk, opgezweept door vurige

“Flamenco is echt een groepsgebeuren. Het is gitaar met zang en dans, met explosieve zapateados, voetenwerk, opgezweept door vurige palmas, handgeklap”

palmas, handgeklap.” Castagnetten? Morèl trekt een vies gezicht: “Dat woord kennen ze niet in Spanje, daar zijn het *castañuelas*. Al deze elementen vormen het hart van de *¡Fiesta Gitana Morèl!* Kijk, het is tegenwoordig soms enorm stilistisch en verfijnd. Maar ik miste plotseling die danser die als een stier door de muur breekt. Dat is *¡Olé y vamos!*”

Eerlijk als Morèl is, biecht hij direct op dat het omgekeerde uitroepeteken voor Olé een trucje is dat hij van zijn oude leraar heeft geleerd: “Dat ziet er kek uit. Ja, de marketingafdeling wil altijd iets dat cool oogt. Ik vind het dan zelf cool dat ik dat bedacht heb. Daar kan ik echt om glimlachen. Is dat gek?”

DE GOUDEN DRIEHOEK

Blikvanger van *¡Olé y vamos!* is de Spaanse flamencodanseres Raquela Ortega. Morèl werkt al met Ortega sinds 2011: “Zij belichaamt echt de ziel van de hedendaagse flamenco. Woorden doen dat eigenlijk tekort. Je moet dat ondergaan. Je moet je daar door laten betoveren. Want dat is het toch een beetje. Weet je, ik raak over mijn muziek niet uitgesproken en toch... alles wat je doet is proberen uit te leggen wat je met zo'n terugkeer naar een *Cuadro Flamenco* op het podium in tien tellen bereikt. Wie het ziet en hoort, gaat er in op. Oh ja, Raquela is ook een specialist op de *castañuelas*. Dat zit ook in de show. Daar komt dan een geweldige jonge danser bij, El Tachu. Je kunt soms minutenlang voetenwerk (*zapateado*) verwachten en dan weet je als gitarist niet waar het gaat eindigen. Dat is echt waanzinnig.” Met een *cuadro flamenco* bedoelt Morèl twee gitaren, een danspaar man/vrouw en een zangeres en een zanger. “Dat is de basis. Het complete verhaal. Dat zie je niet zo vaak meer in Nederland. Ik noem het altijd de gouden driehoek van de flamenco. Gewoon echt met die zes complementaire artiesten de oude pure flamenco uitvoeren zonder poespas. Dus het wordt een heel klasiek – in de zin van traditioneel – programma. Pure flamenco. Ik kijk echt uit naar dingen als het spectaculaire van die palmas (*handclaps*), de zangers zijn echte dansbegeleiders in hun vak. Met hun handen en hun stem begeleiden ze samen met mij en gitarist José Romero de dans. Recht uit het hart. Dat is mijn bedoeling. En dan, op de top van je kunnen, alles geven.”

LIVE

We hebben het nog gehad over een vervolgoepa rondom Caravaggio en de invloed van de Spaanse muziekcultuur op het Italië van de Renaissance. Over zangers, dansers, gitaristen en dingen uit het verleden. Over Winnetou en flamencodanser Joaquin Cortés, die grote indruk op »

“Recht uit het hart. Dat is mijn bedoeling. En dan op de top van je kunnen alles geven”

Morèl maakte toen hij in Carré eens met ontbloot bovenlijf opkwam als een soort indiaan. Over de rumba in de flamenco én in *¡Olé y vamos!* Maar dat is voor een ander verhaal. Een ding moet me tot besluit nog van het hart. Gedurende het gesprek verwees Morèl nooit naar platen of opnames, maar altijd naar voorstellingen van artiesten die hij, ook in Nederland sinds zijn jonge jaren live had gezien. Zeker in flamenco is de live-ervaring nergens door te vervangen. Ik gun het iedereen om ooit te kunnen zeggen: *¡Olé y vamos!*, ik was erbij! «

Fiesta Gitana Morèl - ¡Olé y vamos!
1 tot en met 19 april te zien op verschillende plaatsen in Nederland
Meer informatie en kaarten: www.vaarzonmorel.com

BEKNOPTE DISCOGRAFIE

Cádiz, 'Canciones de Ida y Vuelta'
Eric Vaarzon Morel (gitaar), Juan en Miguel Martínez (saxofoon)
Concerto Records CRCD 4622

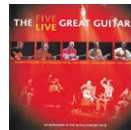
Flamenco De Hoy
Eric Vaarzon Morel en zijn eerste 'band' Chanela
Concerto Records CRCD 0656

El Aguador
Eric Vaarzon Morel (gitaar)
Eigen beheer

El Greco de Toledo
Opera van Eric Vaarzon Morel (gitaar), met o.a. Maarten Engeltjes (countertenor), Xenia Meijer (mezzosopraan), Carlos Denia en Ginesa Ortega (zang)
Coast to coast CTC 2990630

2004 The five Great Guitars Live
Concerttournee met gitaristen Digmon Roovers, Eric Vaarzon Morel, Jan Kuiper, Harry Sacksioni en Zou Diarra
Cutaway CUWA20045057

Sol y Sombra
Eric Vaarzon Morel (gitaar), YeYe de Cadiz (zang), Lucas van Merwijk (drums en percussie), El Cepillo en Antal Steixner (percussie)
Coast To Coast CTC 2990342